

Examen Confessorum. Tom. I.

2. PROPOSITIONES 65. AB INNOC.

XI. DAMNATÆ.

Feria V. Die 2. Martii 1679.

In Gener. Congr. S. Rom. & Univers. Ing. habita in Palatio Apost. Vaticano coram SS. D. N. Innoc.

Divina Prov. Papa XI. &c.

S. Antëssimus D. N. Innocentius Papa XI. predi-

citus ovium sibi à Deo creditarum saluti sedulo

incumbens, & salubre opus in segregandis noxiis

doltrinarum pascuis ab innoxii à fel. rec. Alex.

VII. prædecessore suo inchoatum prosequi volens,

plurimas propositiones, partim ex diversis, vel

libris, vel thesibus, seu scriptis excerptas, &

partim noviter adinventas, Theologorum plurium

examini, & deinde Eminentiss. & Reverendiss.

Dominis Cardinalibus, contra hereticam pravi-

tatem Generalibus Inquisitoribus, subiecit. Qui-

bis propositionibus sedulo, & accuratè sapiens

discussis, eorumdem Eminentissimorum Cardina-

lium, & Theologorum votis per Sanctitatem Suam

auditis. Idem Sanctissimus D. N. re postea maturè

considerata, statuit, & decrevit pronunc sequentes

propositiones, & unquamque ipsarum, sicut ja-

cent, ut minimum tamquam scandalosas, & in

praxi perniciose, esse damnandas, & prohibendas,

sicuti eas damnat, & prohibet. Non intendens ta-

men Sanctitas Sua per hoc Decretum alias proposi-

tiones in ipso non expressas, & Sanctitati Sue quo-

modilibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel

exhibendas nullatenus approbare.

1 Non est illicitum in Sacramentis confe-

rendis sequi opinionem probabilem de valore

Sacramenti, relicta tutoire, nisi id vetet lex,

conventio, aut periculum gravis damni incur-

endi. Hinc sententia probabili tantum uten-

dum non est in collatione Baptismi, Ordinis

Sacerdotalis, aut Episcopalis.

2 Probabiliter existimo, Judicem posse ju-

dicare juxta opinionem etiam minus proba-

blem.

3 Generatim, dum probabilitate, sive in-

trinsicā, sive extrinsicā, quantumvis tenui,

modò à probabilitatis finibus non exeat, con-

fisi aliud agimus, semper prudenter agimus.

4 Ab infidelitate excusatitur Infidelis, non

credens, ductus opinione minus probabili.

5 An peccet mortaliter, qui actum dilectionis

Dei semel tantum in vita eliceret, conde-

mnare non audemus.

6 Probabile est, ne singulis quidem rigorosè

quinquenniis per se obligare præceptum

charitatis erga Deum.

7 Tunc solùm obligat, quando tenemur ju-

stificari, & non habemus aliam viam, qua ju-

stificari possimus.

8 Comedere, & bibere usque ad satietatem

ab solam voluptatem, non est peccatum, mo-

dò non ob sit valetudini, quia licet potest ap-

petitus naturalis suis actibus frui.

9 Opus conjugii ob solam voluptatem exer-

citum, omni penitus caret culpa, ac defectu

veniali.

10 Non tenemur proximum diligere actu

interno, & formali.

11 Præcepto proximum diligendi satisfacere

possimus per solos actus externos.

12 Vix in Secularibus invenies, etiam in

Regibus, superfluum statui. Et ita vix aliquis

tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tan-

tum ex superfluo statui.

13 Si cum debita moderatione facias, potes

absque peccato mortali de vita alicujus tristari,

& de illius morte naturali gaudere, illam inef-

ficaci affectu petere, & desiderare, non quidem

ex displicencia personæ, sed ob aliquod

temporale emolumenutum.

14 Licitum est absoluto desiderio cupere

motum patris, non quidem ut malum Patris,

sed ut bonum cupientis, quia nimur ei ob-

ventura est pinguis hæreditas.

15 Licitum est filio, gaudere de parricidio

parentis, à se in ebrietate perpetrato, propter

ingentes divitias inde ex hæreditate con-

fucatas.

16 Fides non censetur habere sub se præ-

ceptum speciale, & secundum se.

17 Satis est; actum fidei semel in vita eli-

cere.

18 Si à potestate publica quis interroge-

tur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, & fi-

dei gloriosum, consulo; tacere, ut peccami-

nosum per se, non damno.

19 Voluntas non potest efficere, ut assen-

fus fidei in seipso sit magis firmus, quam

mercatur pondus rationum ad assensum im-

pellentium.

20 Hinc potest quis prudenter repudiare

assensum, quem habebat supernaturalem.

21 Assensus fidei supernaturalis, & utilis

ad salutem, stat cum notitia solùm probabili

revelationis; inòd cum formidine, qua quis

formidet, ne non sit locutus Deus.

22 Non nisi fides unius Dei necessaria vide-

tur necessitate medii, non autem explicita re-

muneratoris.

23 Fides latè dicta ex testimonio creatu-

rum, similiè motivo, ad justificationem sufficit.

24 Vocare Deum in testem mendacii levis

non est tanta irreverentia, propter quam ve-

lit, aut possit damnare hominem.

25 Cum causa licitum est jurare sine ani-

mo jurandi, sive res sit levis, sive gra-

vis.

26 Si

Propositiones Damnatæ.

5

26 Si quis, vel solus, vel coram aliis, sive

interrogatus, sive propria sponte, sive recrea-

tionis causa, sive quocumque alio fine juret,

se non fecisse aliiquid, quod revera fecit, in-

telligendo intra se aliiquid aliud, quod non fe-

cit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel

quodvis aliud additum verum; revera non

mentitur, nec est perjurus.

27 Causa justa utendi his amphiboliis est,

quoties id necessarium, aut utile est ad salu-

tem corporis, honorem, res familiares tuen-

das, vel ad quemlibet alium virtutis actum,

ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expe-

diens, & studiosa.

28 Qui mediante commendatione, vel mu-

nere, ad Magistratum, vel Officium publicum

promotus est, poterit cum restrictione menti

præstare juramentum, quod de mandato Re-

gis à similibus solet exigi, non habito respectu

ad intentionem exigentis, qui non tenetur fa-

teri crimen occultum.

29 Urgens metus gravis est causa justa Sacra-

mentorum administrationem simulandi.

30 Fas est viro honorato occidere invasio-

rem, qui nititur calumniam inferre, si aliter

hæc ignominia vitari nequit; idem quoque di-

cendum, si quis impingat alapam, vel fuisse per-

cutiat, & post impactum alapam, vel ictum

fustis fugiat.

31 Regulariter occidere possum furem pro

conservatione unius aurei.

32 Non solùm licitum est defendere defen-

sione occisiva, qua actu possidemus; sed etiam

ad qua jus inchoatum habemus, & qua nos

possessuros speramus.

33 Licitum est tam hæredi, quam legatario

contra injustè impedientem, ne vel hæreditas

adeatur, vel legata solvantur, se taliter defen-

dere, sicut & jus habenti in Cathedram, vel

Præbendam, contra eorum possessionem inju-

stè impedientem.

34 Licet procurare abortum ante animatio-

nem foetus, ne puella deprehensa gravida oc-

cidatur, aut infametur.

35 Videtur probabile, omnem foetum,

quamdiu in utero est, carere anima rationali,

& tunc primum incipere eamdem habere,

cum paritur, ac consequenter dicendum erit

in nullo abortu homicidium committi.

36 Permissum est furari, non solùm in extre-

ma necessitate, sed etiam in gravi.

37 Famuli, & famulæ domesticæ possunt oc-

culte heris suis surripere ad compensandam ope-

ram suam, quam majorem judicant salario,

quod recipiunt.

38 Non tenetur quis sub poena peccati

mortalis restituere, quod ablatum est per

Examen Ecclesiast.

pauca furta, quantumcumque sit magna sum-
ma totalis.

39 Qui alium movet, aut inducit ad inferen-
dum grave damnum tertio, non tenetur ad re-
stitutionem istius damni illati.

40 Contractus Mohatra licitus est, etiam
respectu ejusdem personæ, & cum contractu
retrovenditionis præviè inito, cum intentione
lucri.

41 Cùm numerata pecunia pretiosior sit nu-
meranda, & nullus sit, qui non majoris faciat
pecuniam præsentem, quàm futur

Examen Confessariorum. Tom. I.

6 marito, non est adulterium; ideoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

51 Famulus, qui subinfris humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandum virginem, & multoties eidem subservit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

52 Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalio, si absit contemptus.

53 Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imò quatuor simul à diversis Celebrantibus audit.

54 Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.

55 Præcepto Communionis annua satisfit per sacrificium Domini mandationem.

56 Frequens Confessio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

57 Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modò honestam.

58 Non tenemur Confessario interroganti facteri peccati alicujus consuetudinem.

59 Licet Sacramentaliter absolvere dimidiata tantum confessos ratione magni concursum Pœnitentium, qualis ver. gr. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut Indulgenciarum.

60 Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, et si emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat, se dolere, & propone emendationem.

61 Potest aliquando absolviri, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimò directè, & ex proposito querit, aut ei se ingerit.

62 Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit.

63 Licitum est querere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali, nostro, vel proximi.

64 Absolutionis capax est homo, quantumvis labore ignorantiæ Mysteriorum Fidei, & etiam per negligentiam, etiam culpabilem, ne sciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri Jesu Christi.

65 Sufficit illa Mysteria semel credidisse.

Quicumque autem cuiusvis conditionis, status, & dignitatis, illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisiſ defendere, vel ediderit, vel de eis disputative, publicè, aut privatim tractaverit, vel predicatorerit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem late sententia, à qua non possit (praterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Insuper distillè in virtute Santa Obedientia, & sub intermissione Divini Judicij prohibet omnibus Christi fidelibus, cuiuscumque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne predictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad proxim deducat.

Tandem, ut ab injuriis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicunque imposterum se abstineant, & ut paci, & charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute Santa Obedientia eis precipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in Thesibus, Disputationibus, ac Predicationibus careant ab omnicensura, & nota, necnon à quibuscumque conviciis contra eas propositiones, qua adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à Santa Sede recognita super iisdem propositionibus judicium proferatur.

Franciscus Ricardus S. Rom. & Univers. Inquis. Notar.

Loco + Sigilli.
Premissum Decretum fuit publicatum 4. Martii 1679.

3. PROPOSITIONES DUA DE PECCATO PHILOSOPHICO AB ALEX. VIII. DAMNATÆ.

Feria V. die 21. Augusti 1690.
In Congr. Gener. S. Rom. & Univ. Inq. habita in Palatio Apost. Montis Quirinalis coram SS. D. N. Alexandro Divina Provid. Papa VIII. &c.

S Antissimus D. N. Alexander Papa VIII. non sine magno animi sui macore audivit duas Theses, seu Propositiones, unam denuo, & in maiorem fidelium perniciem suscitari, alteram de novo erumpere: Et cum sui Pastoralis Officii munus sit Oves sibi creditas à noxiis pascuis avertire, & ad salutaria semper dirigere, dictarum Thesum, sive Propositionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentiss. & Reverendiss. D. D. Cardin. contra Hereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus, sedulò commisit, qui plures remunre discussa in frascriptis Thesibus, seu Propositionibus super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctorum sua sigillatim exposuerunt.

1. Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis ve-

rò

Propositiones Damnatae.

7

rò in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè. Hinc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vita mortalis.

2 Peccatum philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & recte rationi: Theologicum vero & mortale, est transgressio libera divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum; sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æternæ poena dignum.

Quibus peraltis, Sanctissimus omnibus plenè, & mature consideratis, primam Thesis, seu Propositionem declaravit hereticam, & uti talem damnandam, & prohibendam esse, sicuti damnat, & prohibet sub censuris, & penitentia contra Hæreticos, & eorum fautores in jure expressis. Secundam Thesis, seu Propositionem declaravit scandalosam, temerariam, piarum aurium offendit, & erroneam, & uti talem damnandam, & prohibendam esse, sicuti damnat, & prohibet, ita ut quicunque illam docuerit, defenderit, edidierit, aut de ea etiam disputative, publicè, seu privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (praterquam in articulo mortis) ab alio quamque etiam Dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolvi. Insuper distillè in virtute Santa Obedientia, & sub intermissione Divini Judicij prohibet omnibus Christi fidelibus cuiuscumque conditionis, Dignitatis, & Status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne predictam Thesis, seu Propositionem ad proxim deducant.

Loco + Sigilli.

Alexander Speronus S. Rom. & Univers. Inquis. Notar.

Premissum Decretum fuit publicatum 24. Augusti 1690.

4. PROPOSITIONES 31. AB ALEX. VIII. DAMNATÆ.

Feria V. Die 7. Decembri 1690.
In Congr. Gener. S. Rom. & Univ. Inq. habita in Palatio Apost. Montis Quirinalis coram SS. D. N. Alexandro Divina Provid. Papa VIII. &c.

S Antissimus D. N. Alexander Divina Providentia Papa VIII. predictus; pro Pastorali cura Ovium à Christo Domino sibi commissa, de earum salute sollicitus, ut inoffenso gradu per reellas sermitas possit incedere: & pascua nimium perniciose in pravis doctrinis exhibita vitare, unius supra tringula Propositionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentiss. ac Re-

verendissimis DD. Cardinalibus contra Hereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus commisit, qui tantum negotium diligenter aggressi, eique sedulo, ac pluries incumbentes, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctorum sua sigillatim detulerunt.

1 In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in causa sua peccato originali, & libertate Adami peccantis.

2 Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ lapsæ operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.

3 Non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam.

4 Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis Fidelibus.

5 Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis, nullum omnino accipiunt à Jesu Christo influxum; adeoque hinc recte inferes in illis esse voluntatem nudam, & intermem, sine omni gratia sufficienti.

6 Gratia sufficiens statui nostro, non tam utilis, quam perniciosa est, sic ut proinde meritò possimus petere: *A gratia sufficienti Libera nos Domine.*

7 Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, charitas Patris est; si Mundi, concupiscentia carnis, hoc est mala est.

8 Necesse est, infidelem in omni opere peccare.

9 Reversa peccat qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam cum natura rationali, sine ullo ad Deum offendit respectu.

10 Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut cœlestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.

11 Omne, quod non est ex Fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est.

12 Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam Fides, & etiamsi videantur credere, non est Fides Divina, sed humana.

13 Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14 Timor gehennæ non est supernaturalis.

15 Attritio, qua gehennæ, & poenarum metu concipitur, sine dilectione benevolentie

A 4 tiae

riæ Dei propter se non est bonus motus, ac supernaturalis.

16 Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni, induxit, non politia, aut institutio Ecclesiae, sed ipsa Christi lex, & præscriptio naturæ rei id ipsum quodammodo dictantis.

17 Per illam præmixtum mox absolvendi, ordo Pœnitentia est inversus.

18 Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentia, etiam si eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abuso.

19 Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.

20 Confessiones apud Religiosos factæ, plerique vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.

21 Parochiatus potest suspicari de Mendicantibus, qui eleemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, seu satisfactione, ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis.

22 Sacrilegi sunt iudicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendent, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.

23 Similiter arcendi sunt à Sacra Communione, quibus nondum ineft amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers.

24 Oblatio in Templo, quæ siebat à Beata M. V. in die Purificationis sua per duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indigerit purificatione, & quod filius, qui offerebatur, etiam macula matris maculatus esset, secundum verba legis.

25 Dei Patris sedentis Simulacrum nefas est Christiano in Templo collocare.

26 Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ, vana est.

27 Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: *In nomine Patris &c. prætermis illis: Ego te baptize.*

28 Valet Baptismus collatus à Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus verò in corde suo apud se resolvit: *Non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

29 Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei quæstionibus decernendis infallibilitate.

30 Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31 Bulla Urbani VIII. in eminenti, est subreptitia.

Quibus maturè consideratis: Idem Sanctissimus statuit, & decrevit, 31. supradictas Propositiones tanquam temerarias, scandalosas, malesonantes, injuriosas, Hæresi proximas, Hæresim sapientes, erroneas, schismaticas, & hereticas respectivè esse damnandas, & prohibendas sicut eas dannat, & prohibet, ita ut quicunque illas, aut conjunctim, aut divisiſ docuerit, defendat, ediderit, aut de eis etiam disputative, publicè, aut privatim trahaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non posse (praterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam Dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvit.

Insuper distillè in virtute Sanctæ Obedientia, & sub intermissione Divini Judicii prohibet omnibus Christi fidelibus cuiuscumque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum, ad præmixtum deducant.

Non intendit tamen Santitas Sua per hoc decretum alias Propositiones in majori numero ultra supradictas 31. jam exhibitas, & in hoc Decreto non expressas, approbare.

Alexander Speronus S. Rom. & Univers. Inquisitor.

Loco ♦ Sigilli.

Premissum Decretum fuit publicatum 20. Decembris 1690.

P A R S P R I M A.

De Regula actuum humanorum.

C A P U T P R I M U M.

DE CONSCIENTIA,

Regula interna actuum humanorum.

Conscientia est dictamen, seu judicium rationis, quo quis judicat aliquid hic & nunc esse licitum, vel illicitum, ac proinde hic & nunc agendum, vel omitendum, ex precepto, vel consilio. A syndesis differt: quia syndesis judicat de principiis moralibus universalibus, conscientia vero de conclusionibus particularibus ex illis deductis.

Intellectus enim noster practicus actiones nostras in genere moris dirigit per hunc, & similes syllogismos, v. gr. Tempore Quadragesima, qui est sub talibus circumstantiis, ut habeat necessitatem carnis, non tenetur abstinere à carnis; sed hodie, quo est tempus Quadragesima, ego sum sub talibus circumstantiis, puta indispositionibus, &c. ut habeam necessitatem carnis: ergo non teneor hodie abstinere à carnis: in quo, & simili syllogismo, majorem universalem format syndesis, seu etica; minorem vero particularem, & conclusionem efformat conscientia, seu prudentia: in qua minori efformanda, nempe quod hic & nunc habeam necessitatem carnis, diversa, immo major difficultas habetur, ita ut sexè viri doctissimi, qui faciliter iudicant de majori, nesciant se determinare ad minorem, quia pendet ex variis considerationibus, & circumstantiis particularibus, quæ haud ita faciliter discernuntur ab omnibus.

6 Ex quo fit, quod quamvis in universalibus iudices esse in Quadragesima jejunandum, si tamen in particulari iudices hic, & nunc, sub talibus circumstantiis, non esse à te jejunandum; non jejunando, non peccas, quia licet agas contra prius iudicium, non agis contra postterius, in quo propriè conscientia consistit.

7 Conscientia igitur est intrinseca, & proxima regula, juxta quam suas actiones homo dirigere tenetur, à qua proximè derivatur in actum inmoraltas, bonitas nempe, aut malitia; lex verò æterna est regula remota, in quantum est radix, unde oritur bonitas, aut malitia objecti; quia tamen non transfundit in actum bonitatem, aut malitiam, nisi ut est in conscientia, & ab ea proponitur voluntati, ideo conscientia

est regula proxima, cui si actus conformatur, sunt boni; si disformatur, mali.

Hinc non raro contingit, ut actus sit bonus, & objectum in se malum, & è converso; unde si quis ex invincibili ignorantia judicaret; hinc est furtum ad faciendam eleemosynam pauperi graviter indigenti, furando non pecaret, quamvis ejus objectum sit in se malum: quia actus non specificatur ab objecto, ut est in se, sed ut à conscientia dictamine voluntati proponitur.

Conscientia dividitur in rectam, erroneam, dubiam, probabilem, & scrupulosam.

CONSCIENTIA RECTA,

Seu certa, est qua judicat objectum esse honestum, vel turpe, preceptum, vel prohibitum, sicut revera est, absque formidine de opposito: ut cum judicas, ex nulla causa licitum esse mendacium.

CONSCIENTIA ERRONEA

Est, qua ex principio certè falso falsam conclusionem dedit: seu, qua dictat aliquid esse faciendum, vel non faciendum, quod revera non est tale, absque motivo probabili: ut cum quis judicat licitum esse mentiri ad reparandum damnum alterius, & inde concludit, hic & nunc sibi licere mentiri ad reparandum damnum sui filii.

10 Conscientia erronea ex ignorantia invincibili obligat ad actum dictatum, non obstante, quod objectum sit revera malum, unde excusat à peccato, immo peccas, si ei non conformeris; quia ex n. 7. conscientia est regula proxima, secundum quam actus nostri regulari debent, eique conformari, ut sint boni; unde quod est contra conscientiam, peccatum est; iuxta illud Apost. ad Rom. 14. Omne, quod non est ex fide, peccatum est. Hinc conscientia erronea dicitur recta, non simpliciter, sed secundum quid, nempe in ordine ad nos.

11 Qui peccat ex conscientia erronea, peccat peccato ejusdem speciei, & qualitatis, quam intellectus judicat; quia objectum specificat actum, prout hic & nunc ab intellectu proponitur. Unde, qui habet rem cum libera, putans eam conjugatam, adulterium committit.

12 Et licet sufficiat in confessione dicere: